

У РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ Є МАЙБУТНЄ

Неофіційно про офіційне

Туризм – явище всесвітнього масштабу, але кожний регіон будь-якої країни має природні, історико-культурні особливості, які обумовлюють розвиток тих чи інших видів туризму. Дитячий туризм це важка справа. Шкільний туризм – туристська діяльність, покликана реалізувати специфічні пізнавальні потреби школярів під час відвідування об'єктів. Ефективно застосовувати засоби пізнавального туризму в навчанні та вихованні – завдання важке з методичної і організаційної точки зору. Вчителі й вихователі добре розуміють вислів великого Конфуція: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую – я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю та роблю – тоді я набуваю знань і навичок. Коли я передаю знання іншим – я стаю майстром». Під «прапором цієї думки» розглянемо справжнє свято туризму, яке відбулося в Дніпропетровській області.

5-6 жовтня 2007 року на базі Дніпропетровського дитячо-юнацького центру міжнародного співробітництва (ДДЮЦМС) «Колобок» була проведена перша обласна дитяча туристична виставка «Туристичні перлини Дніпропетровщини», присвячена 75-річчю Дніпропетровської області. Така виставка проводилася вперше і не має аналогів в Україні. В роботі виставки прийняли участь делегації учнів із 7 міст та 16 районів області – усього 228 осіб.

Обласна виставка була проведена на високому рівні. Слід відзначити чітку організацію заходу та значну підготовку делегацій. В рамках першої обласної туристсько-краєзнавчої вистави зустрілись різні фахівці. По-перше, головними на цьому святі туризму були діти, що презентували свій рідний край, свої надбання, свої дослідження в галузі краєзнавства. Керівниками команд виступили методисти з виховної роботи управлінь (відділів) освіти, директори позашкільних закладів, інструктори дитячо-юнацького туризму, керівники туристсько-краєзнавчих гуртків. Друга частина учасників семінару-практикуму – ініціатори та організатори цього заходу – працівники ДДЮЦМС «Колобок», які «витягнули» на собі всі труднощі та створили атмосферу свята туризму. Третя частина «туристського бомонду» – високе керівництво освітою в області та ще багато гостей, однодумців, друзів туризму, серед яких в першу чергу відзначимо ветеранів туризму, студентів геолого-географічного факультету Дніпропетровського національного університету, які працювали в альтернативному журі. Це не випадково, тому що між дитячо-юнацьким центром і кафедрою фізичної та еконо-

мічної географії Дніпропетровського національного університету існує не тільки офіційний договір про співробітництво, а й багаторічні дружні стосунки, на базі ДДЮЦМС створений філіал кафедри. Ця співпраця дуже допомагає нам у підготовці студентів-географів за спеціалізацією «Рекреаційна географія і організація туристично-краєзнавчої роботи».

Відома думка, що для дітей важче писати ніж для дорослих, працювати з ним ще важче, а навчати їх треба як прискіпливих дорослих. Робота журі була одночасно із дітьми, із дорослими. Іноді здавалося, що дорослі керівники команд більш відчували себе ображеними ніж діти, якщо їх команда пасла задніх. А вчителі, до яких ми безумовно відносимо й керівників позашкільних навчальних закладів, гідні нагород, бо як казав відомий американський літератор і видавець Ельберт Хаббард (1856–1916): «Вчитель, який може дати своїм вихованцям здатність знайти радість в праці, має бути увінчаним лаврами».

Бажаємо відійти від штампів, щоб не сказати «Вершиною вистави була ...», але вершин було декілька. Краще було б сказати, туристична виставка мала багато знахідок в організації. Зупинимось на найбільш яскравих й нетрадиційних.

Чудовою прикрасою відкриття вистави стали виступи зразкового дитячого вокально - фольклорного ансамблю „Веселі нотки” з Центру – комплексу позашкільної роботи м. Марганцю (керівники Г. Карпова та С. Павлова) і ансамблю бандуристів „Лелеченька” з Миколаївської неповної середньої загальноосвітньої школи (кер. Шахова А.В.).

Паралельно з виставкою відбулася презентація Екстрим-центру, який складається із 12 тренажерів туристського багатоборства: «метелик», «жердини», «павутиння», «ліана», «маятник», «мишоловка», «купини», «вертикальна сітка», «паралельна мотузка», «переправа через яр», «навісна вертикальна переправа», «переправа по колоді», «підйом по крутому схилу», «бар’єр» і «скеледром».

Основних завдань заходу обласного рівня було декілька, але головна мета – обґрунтувати напрямки для підвищення статусу Дніпропетровської області як центру регіонального пізнавального туризму. Розглянемо цю тезу з різних точок зору. По-перше, з позиції рекреації – діяльності, що спрямована на відновлення сил людського організму, в тому числі й дитячого; по-друге, з позиції рекреаційного потенціалу – сукупності природних і соціально-культурних передумов для організації рекреаційної діяльності на території регіону; по-третє, з позиції рекреаційних ресурсів – компонентів природного середовища і феноменів соціокультурного характеру, які можуть бути використані для організації рекреаційної діяльності, для навчання та виховання мо-

лоді. Й безумовно, з нетрадиційного дитячого погляду на світ, який оточує дитину з моменту її появи на Землі. І знов спробуємо звернутися до крилатого виразу Плінія Молодшого - римського письменника, який мешкав близько 61 – 114рр. (цитуємо за рос. джерелами): «Мы имеем обыкновение отправляться в путешествие и переплыть моря, желая с чем-нибудь познакомиться, и не обращаем внимания на то, что находится у нас перед глазами. Мы не интересуемся близким и гонимся за далеким; откладываем посещение того, что всегда можно увидеть, в расчете, что мы часто можем это видеть».

Рекреаційні ресурси в Дніпропетровській області вивчені достатньою мірою, але не системно. Довгий час вважалось, що основним чинником (а також компонентом природного середовища) для розвитку та організації рекреаційної діяльності є ріка Дніпро з величезними можливостями для використання її в круїзній діяльності. До того ж, в науковій та науково-популярній літературі склалася думка, що Дніпропетровський регіон небезпечний з екологічної точки зору. Це дійсно так, але небезпечна екологічна ситуація не скрізь. Регіон має розвинуту екомережу, пропонується проектувати нову екомережу з визначенням найважливіших ядер національного та регіонального значення. Значний й історико-культурний потенціал області. Виникає питання, чи знають діти про рекреаційні ресурси ріднокраю, як можуть вони допомогти дорослим знайти нові об'єкти, підказати про цікаві шляхи та стежини?

Головним конкурсом виставки була презентація районів (міст) „Наш район туристичний” та „Наше місто туристичне”. Переможцем його стала делегація Петриківського району. За усіма критеріями оцінювання вони отримали найвищі бали. Особливо журі відзначило оригінальність і виразність форми захисту презентації та естетичне оформлення стенду району. Друге місце посіли дві делегації: м. Новомосковська і м. Синельникове. Під час захисту учні продемонстрували інформаційну насиченість, повноту довідкових даних про екскурсійні маршрути та об'єкти, карти своїх міст, які мають високу пізнавальну та культурну цінність. Третє місце поділили делегації Апостолівського та Петропавлівського районів. Краєзнавці з Петропавлівки виступом агітбригади презентували свій район, за що отримали високі бали. Слід відзначити юних екскурсоводів м. Синельникове, Новомосковська, Петриківського, Петропавлівського району, які добре володіють матеріалом и мають професійні навички.

Виставочні стенди, які обов'язково оформлювала кожна делегація були яскравими, інформативними, відрізнялись творчим підходом. Для оформлення стендів використовувалися предмети народного побуту (рушники, горщики, макітри, домоткані ковдри), макети селищ, історичних пам'яток, картини, фотостенди, банери, альбоми

про участь в експедиціях ріднокраєм. Високі бали за естетичне оформлення стенду отримали делегації міст Дніпродзержинська і Марганця, всіх районів м. Кривого Рогу, з Дніпропетровського, Новомосковського, Софіївського, Павлоградського районів.

В рамках виставки працювало містечко народних промислів. Делегації з 6 міст – Вільногірська, Дніпропетровська, Дніпродзержинська Марганця, Новомосковська, Кривого Рогу (був представлений 4 районами: Дзержинським, Долгінцевським, Жовтневим, Тернівським) та 9 сільських районів: Апостолівського, Дніпропетровського, Криничанського, Петриківського, Петропавлівського, П'ятихатського, Синельниківського, Софіївського, Томаківського, Павлоградського. Усі представники працювали у імпровізованому, чудово оформленому містечку, де демонстрували свою майстерність і організували виставку не лише власних але й виробів майстрів району (міста). Слід відзначити також делегації Вільногірська, Новомосковська, Синельникове, Долгінцевського району м. Кривого Рогу та П'ятихатського і Синельниківського районів.

На конкурсі були представлені вироби з глини, лози, очерету, бісероплетіння, колекція чудових ляльок, писанки, вишиванки, рушники, петриківський розпис. Юні умільці демонстрували свою майстерність прямо на робочому місці.

Конкурс юних художників „Краєвиди Придніпров'я” проводився у два тури. Перший був заочним, у другому турі прийняли участь юні художники з 15 міст і районів області. Представники делегацій на відведеній площині малювали у стилі графіті за допомогою кольорових балончиків туристичні стежки Дніпропетровщини та краєвиди Придніпров'я. Кращою виявилася композиція Софіївського району „Вільна Софіївка”, яка сподобалася членам журі та уболівальникам за виразність форми та естетичну досконалість. Друге місце поділили роботи Криничанського району „Мій рідний край” та Синельниківського району „Моє улюблене Синельникове” за талан і винахідливість юних художників, їх щирю любов до рідної землі. Журі особливо відзначило професіоналізм у техніці графіті представників делегацій міст Вільногірська, Марганця, Саксаганського, Тернівського районів міста Кривого Рогу та Павлоградського району. Дуже цікавими за задумом були роботи представників Магдалинівського району „Козаки в Магдалинівці” та Дніпропетровського району „Туристичними стежками Підгороднього”.

А ще було багаття, авторська пісня, феєрверк, дружня вечеря. Але це був тільки перший день вистави...

Наступний день роботи був не таким динамічним, але не менш корисним для учасників. По-перше, були заслухані та обговорені підсумки, по-друге, був проведе-

ний конкурс авторських віртуальних екскурсійних маршрутів (голова журі доц. О.Є. Афанасьєв).

У конкурсі прийняли участь представники з 10 міст та районів області. Взагалі делегації показали невисокий рівень, із-за складності та новизни завдання. Журі визнали переможцями цього конкурсу делегацію м. Синельникове, тому що їх екскурсійний маршрут найбільше відповідав критеріям, розробленим суддівською колегією. А зараз, нотатки на полях журі...

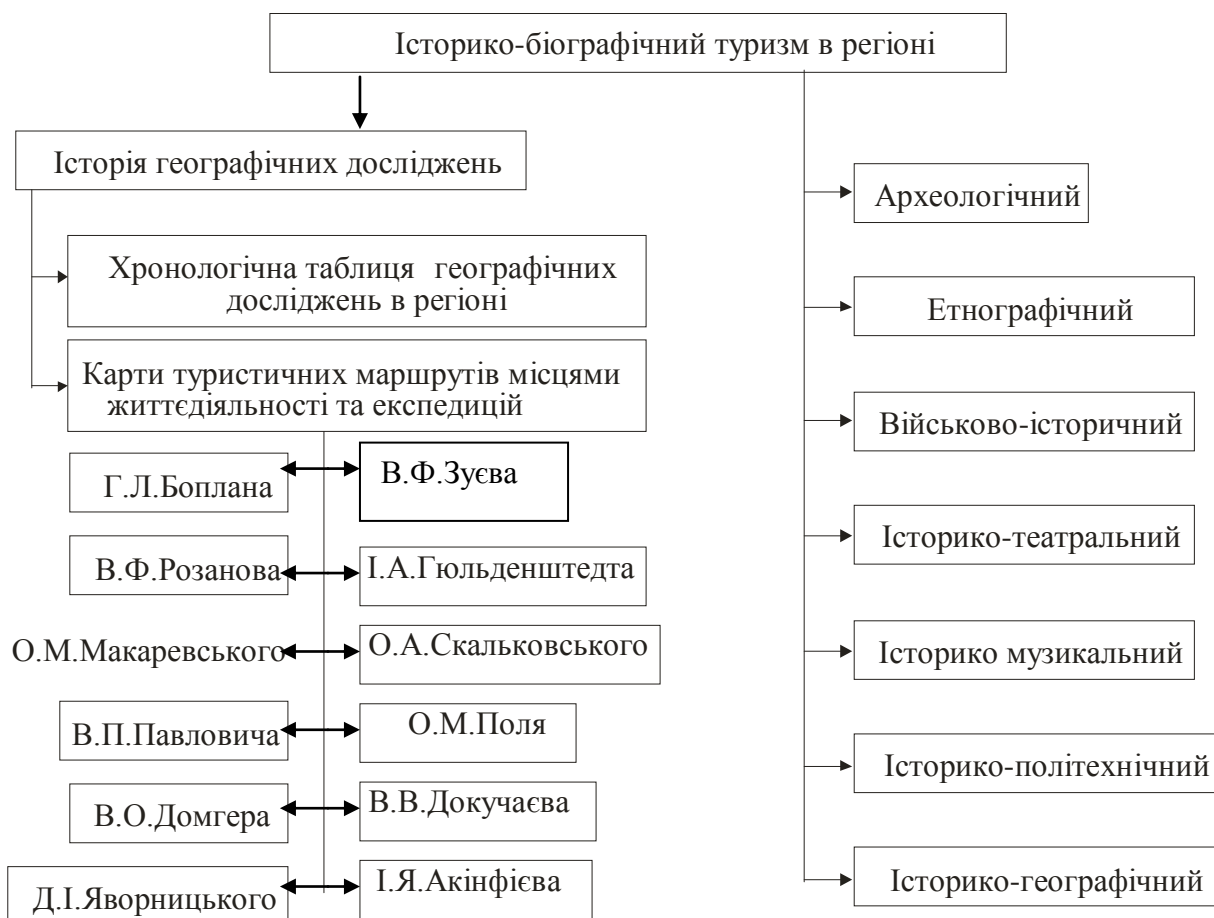
Важливо визначити історико-географічний підхід, який надали діти Дзержинського району м. Кривого Рогу. Розповіді про 20-30-40-50 роки ХХ століття м. Кривого Рогу, про вулиці і школи були цікавими й інформаційно насиченими.

Наявність географічних карт для туристичної діяльності - справа обов'язкова. Зовсім не багато було карт з туристичними маршрутами, які розроблені і виконані саме юними туристами. Винятком була команда Петриківського району. Саме ці діти вірно трактували поняття туристський маршрут як заздалегідь спланований шлях переміщення туристів по географічним точкам протягом певного періоду часу з метою одержання передбачених програмою обслуговування і додаткових туристських екскурсійних послуг. Підкреслимо, що саме Петриківський район був активним пропагандистом зеленого туризму. Нетрадиційно виконали географічну карту діти Центрально-міського району м. Кривого Рогу – туристичні об'єкти пришпільювалися голочками. Для «дорослих» екскурсоводів та методичних установ в галузі туризму найбільш цікавими матеріалами для «портфеля екскурсовода» можуть слугувати практично всі наглядні матеріали. Особливо вагомим був внесок в туристичну рекламу свого регіону дітей з Томаківського району, вони приготували фото-турне, а карти виглядали як справжні картини. Достойні карти були на виставці Новомосковського району. Інформаційно ємкою та виразною була екологічна спрямованість деяких презентацій (м. Дніпродзержинськ).

Члени журі відкрили для себе багато музеїв, наприклад, екологічного в м. Дніпродзержинську, музею-бліндажу (Жовтневий р-н Кривого Рогу), музей авіаційного гарнізону (Долгінцевський р-н Кривого Рогу) та інші.

Приємно розуміння дітей, що багатство землі, на якій вони живуть, – це працюючі люди сьогодення та видатні особистості, що жили раніше (м. Вільногірськ, Жовтневий р-н Кривого Рогу). За напрямом "Історико-біографічний туризм" значну увагу приділено видатним землякам та персоналіям, життєдіяльність яких пов'язана з Дніпропетровськом та регіоном. Нажаль, багато особистостей опинились за увагою

команд. Дозволимо собі порекомендувати включити такі варіанти напрямів розвитку історико-біографічного туризму в Дніпропетровській області:

Діяльність юних екскурсоводів була іноді дуже професійною, як-от бейджі з ім'ям та назвою навчального закладу (як у Апостолівського району), екскурсія у віршах у дітей з Новомосковського р-ну та м. Дніпродзержинська, або у віршах-речовках (Солонянський р-н). Діти Центрально-міського району Кривого Рогу презентували свій край не лише віршами, а й вдалим логічними переходами. Практично кожним навчальним закладом були використані комп'ютерні презентації, а деякі «розумники і розумниці» зробили не тільки комп'ютерні, а й музичні презентації, екскурсії проводились в національних костюмах (м. П'ятихатки, м. Марганець, Петриківка, м. Новомосковськ, Магдалинівський район). Якщо б була можливість нагородити за емоційність – перемога була б у дітей м. Синельникове. Обсяг газетної статті не дозволяє писати занадто багато.

Разом з вищевикладеним звертаємо увагу на деякі недоліки. Так, у деяких команд не все було ідеальним в підготовці команд, наприклад, на виставці були представлені дитячі малюнки за темами, що не відповідають напряму туристичної вистави, комп'ютерні презентації, які не відповідають розповіді та ін. Але про це журі доповіло тільки керівникам команд у приватній бесіді. Також зустрічалося несвоєчасне

подання попередніх заявок на участь у виставці, невиконання умов Положення про виставку, недостатня інформаційна насиченість матеріалів наданих на виставку і неякісний підбір матеріалів, несвоєчасний від'їзд делегацій з виставки.

З метою підвищення рівня проведення виставки в майбутньому рекомендуємо начальникам управлінь, завідуючим відділами освіти активізувати роботу по пропаганді дитячого туризму, краєзнавства та екскурсій у своєму регіоні, приділити належну увагу розробленню екскурсійно-туристичних маршрутів з історії, географії, геології, культури, архітектури, літератури, екології тощо з подальшим використанням їх у навчальному процесі та під час проведення у регіоні матчів футбольного чемпіонату „Євро 2012”.

Взагалі, слід відмітити, що значна активізація туристичної діяльності в регіоні останнім часом пов'язана саме із тим, що в 2012 р. планується проведення, в тому числі й в нашому місті, чемпіонату Європи із футболу «Євро–2012». Сказати, що туризм в нашому краї розвивається – значить дещо спотворити реальний стан речей. Дійсно, туристичними, або рекреаційними – кому як зручно – наша Дніпропетровщина достатньо забезпечена, так би мовити, показати та вразити регіон має чим. Це й дивовижним чином збережені посеред індустріального регіону первозданні куточки природи, чарівні мальовничі ландшафти, позаздрити яким можуть багато країн Європи, так й численні пам'ятки історії, архітектури, шедеври народних майстрів тощо. В нашому регіоні діють близько 300 туристичних фірм. Натомість, практично всі вони працюють на ниві виїзного туризму, тобто, пропонують відпочинок за кордонами як регіону, так й країни в цілому. Проблема в тому, що рекреаційний потенціал нашого рідного краю використовується не достатньо, а отже, повсякденні громадяни навіть й не часто підозрюють про дивовижні скарби своєї власної Малої Батьківщини.

Головна мета цієї публікації поділитися з усіма однодумцями досвідом туристсько-краєзнавчої роботи в регіоні. Як нам це вдалося – судити вам, шановні читачі! Перша обласна дитяча туристична виставка завершилась й вдалася! Але наперед зазначимо, що є й нові плани та проекти. А саме плануємо підготувати до видання альманах «Краєзнавець Придніпров'я» та відкрити музей туризму. Далі буде... Ми з радістю чекаємо гостей зі шкіл України, щоб вони прийняли участь у нових виставах, побачили Екстрім-центр і застосували його у тренувальних заходах, познайомились з досвідом роботи дитячо-юнацького центру, розповіли про свої знахідки та досягнення. Тож, як вбачається, у нашого краю є всі можливості стати процвітаючим туристичним центром України. І запорукою цьому, вважаємо, є те, що саме сьогодні ми готуємо нашу талановиту молодь, школярів, до розуміння неповторності, самобутності,

цінності того ріднокраю, де вони народилися й живуть, аби згодом вони могли розповісти про це іншим людям, вже в якості професіоналів туристичної справи.

А на сам кінець оптимістичний вираз Ешлі Брильянта (р. 1933) американського карикатуриста й літератора: «Жити на Землі, можливо, занадто дорого, але ви отримуєте щорічний безкоштовний тур навколо Сонця».

НАДРУКОВАНО:

Зеленська Л.І., Гончар Н.Г., Афанасьєв О.Є. **У регіонального туризму є майбутнє** // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2008. – №12(545). – С. 13–15.